

a nedostatek v jeho schopnostech, je promarněn obrovský potenciál, který v sobě nese. Pokud je naopak žákovi umožněno „beztrestně“ s vlastní chybou pracovat, tzn. sám ji objevit, prozkoumat, pochopit a napravit, je zaručené, že příslušné učivo si osvojí trvaleji, než je tomu v případě pouhého označení a penalizace bez další pozornosti.

Je evidentní, že zpětná vazba a průběžná komunikace s žákem o jeho výsledcích je silně spjatá s osobností a dovednostmi učitele. Pro žákovo učení má význam pouze tehdy, volí-li učitel správný jazyk a prostředky a disponuje-li sám rozvinutými sociálními kompetencemi. Velký význam v této rovině hraje hladina empatie, pozornost, naslouchání, povzbuzení, konkrétní ocenění žákovy práce a volba správných hodnotících vyjádření (viz jazyk hodnocení). Zásadní význam hraje navození atmosféry bezpečí a důvěry ve třídě, kdy se žáci nebojí riskovat a chybovat. V momentě, kdy se žáci nebojí odhalit nedostatky v dosahování učebních cílů, porozumí lépe tomu, co chápou a nechápou, a díky tomu jsou schopni učit se efektivněji. Žáky je proto vhodné opakovaně ujišťovat, že informace zjištěné o jejich aktuálním výkonu prostřednictvím formativního hodnocení nebudou mít negativní dopad na závěrečné známkování. Nezbytné je také přivést žáky k respektování individuálních odlišností mezi sebou navzájem, aby se žádný z nich nemusel bát, že se při chybné odpovědi stane terčem posměchu ostatních. Důvěra mezi žáky otevírá prostor pro vzájemné hodnocení a poskytování zpětné vazby. Po navození atmosféry důvěry lze reflexi práce žáků provádět hodnotícím komentářem nebo rozhovorem. Příliš obecná zpětná vazba (např. „musíš se více snažit“) může mít negativní dopad na motivaci žáka k učení. Naproti tomu zpětná vazba obsahující konkrétní informace o tom, jak zlepšit žákovu výkonnost, motivaci k učení většinou zvyšuje. Má-li hodnocení plnit svůj zpětnovazebný, informační úkol, je potřeba, aby obsahovalo přiměřené množství informací a bylo pro žáka srozumitelné.

Poskytování kvalitní zpětné vazby je důležitým úkolem každého učitele. Pokud učitel shromažďuje informace o žákově učení, má k dispozici podrobné informace o silných a slabých stránkách výkonu jednotlivých žáků, na nichž může postavit kvalitní slovní hodnocení. Pokud k němu předem vypracuje jasná kritéria, má jeho slovní hodnocení vysokou vypovídací hodnotu. „Školní hodnocení je vlivné. Vliv neboli účinnost školního hodnocení má bezesporu své dobré důsledky – podněcuje žáky k práci, působí na aktivitu rodičů ve vztahu ke škole apod. Každý vliv však mívá i své zápory – školní hodnocení žáky znepokojuje, straší, zúzkostňuje, snižuje jejich životní pohodu.“ (Slavík, 1999)

Níže uvádíme dva velmi jednoduché příklady průběžného zaznamenávání výkonů jednotlivých žáků.

Příklad 2.2 Záznamy průběžných výkonů žáků (Forster, & Masters, 1996)

Jméno	Plánování výzkumu	Provedení výzkumu	Používání vědeckých metod	Zodpovědný přístup
Jan	15/2 K plánování výzkumu použil myšlenkovou mapu.	17/2 Správně použil měřicí přístroj		17/2 Pomohl spolužákovi, který měl problém s plynovým kahanem
Jiří		17/2 Založil dva alternativní pokusy	17/2 Metodologické srovnání	